

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΖΑΧ. ΒΙΤΣΟΣ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ
& ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ

ΟΜΙΛΙΑ
Ευρωπαϊκές Ημέρες
Πολιτιστικής Κληρονομιάς 2025

ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΟΛΩΜΟΥ & ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ
ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Σάββατο 27 Σεπτεμβρίου 2025, ώρα 19.30





*Γκρεμισμένη η πλατεία Αγίου Μάρκου
στη θέση που έγινε το Μουσείο από
τους σεισμούς του 1953*

Η ιδέα για τη δημιουργία Μουσείου Σολωμού πρωτοφάνηκε το 1903.

Το Μουσείον Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων λειτούργησε ως Νομικό Πρόσωπο από 21 Απριλίου 1959.

Χρειάστηκαν δε 5 χρόνια για να ολοκληρωθεί η οικοδομή που το στεγάζει. Η τελετή των εγκαινίων του Μουσείου έγινε στις 24 Αυγούστου 1966, Αγίου ανήμερα.

Με άλλα λόγια, χρειάστηκαν 63 χρόνια για να δημιουρ-



*Οικοδόμηση του Μουσείου Σολωμού.
Αρχές δεκαετίας 1960*

γηθεί και να ανοίξει τις πύλες του το σημερινό κτίριο του Μουσείου.

Ή όπως το είπε με τον χαρακτηριστικό του τρόπο ο πρό-

εδρος της Διοικούσης επιτροπής για την ανέγερση του κτιρίου, ο συγγραφέας Διονύσης Ρώμας, το σημερινό κτίριο χρειάστηκε μέχρι να εγκαινιαστεί «τον μέσον όρον της διάρκειας της ανθρώπινης ζωής, μετά την εφεύρεση των αντιβιοτικών!»

Η ιστορία του κτιρίου μπορεί να αποτελέσει ένα πολύ



Το Μουσείο σήμερα

ωραίο μυθιστόρημα, με όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά της λογοτεχνίας της Επτανησιακής Σχολής, παράλληλα δε και με τα χαρακτηριστικά του ελληνικού κράτους.

Όλα ξεκίνησαν τη μοιραία για το Μουσείο εκείνη μέρα του 1903, που η Αγγλοκερκυραία κυρία Ασπασία Σορδίνια Ρίγκλερ, αποφάσισε να τακτοποιήσει τις υποθέσεις της, μιας και ήδη είχε μπει σε αρκετά μεγάλη ηλικία. Η Ασπασία Σορδίνια ήταν αδελφή της γυναίκας του Ιάκωβου Πολυλά, φίλου και μαθητή του Σολωμού, ο οποίος στην Κέρκυρα, το 1859, είχε επιμεληθεί την πρώτη μεταθανάτια συγκεντρωτική έκδοση του έργου του, δημοσιευμένου και αδημοσίευστου, της περίφημης έκδοσης των *Ευρισκομένων*, και είχε στα χέρια

του όλα τα αυτόγραφα κείμενα του Σολωμού και τα οποία, μετά τον θάνατο του Πολυλά και της γυναίκας του, είχαν καταλήξει στα δικά της χέρια.

Την ίδια εκείνη χρονιά του 1903, γιορτάστηκε στη Ζάκυνθο, με μεγάλη επισημότητα, η Εκατονταετηρίδα του Σολωμού, οπότε αποκαλύφθηκε και ο γνωστός ανδριάντας του. Η ύπαρξη της Επιτροπής Εορτασμών και Ανδριάντα, συγκροτημένη από σπουδαίες

προσωπικότητες όλων των παραγωγικών τάξεων του νησιού, έδωσε διέξοδο στους προβληματισμούς της Ασπασίας Σορδίνια σχετικά με το τι θα κάνει τα χειρόγραφα, και με επιστολή της, γραμμένη στα ιταλικά, προς τον πρόεδρο της επιτροπής Φρειδερίκο Καρρέρ, χαρίζει το πολύτιμο *Σολωμικό Αρχείο* της στη Ζάκυνθο με αυτή της τη φράση: «Επιθυμώ και είμαι πρόθυμη να παραχωρήσω τα σημαντικά αυτά έγγραφα στο Μουσείο Σολωμού». Έτσι λοιπόν «τ' αποκτηθέντα κατά τύχην όλως» (για να χρησιμοποιήσουμε έναν στίχο του Καβάφη από το ποίημά του «Μέρες του 1903»), χειρόγραφα από τη σεβάσμια Κερκυραία δέσποινα, κατά τον ίδιο τυχαίο τρόπο που έφτασαν σε αυτήν, φτάνουν στη Ζάκυνθο. Μόνο που η επιτροπή εορτασμών δεν είναι εκ πρώτης όψεως αρμόδια να αποτελέσει τον επόμενο θεματοφύλακα των χειρογράφων, ενώ το Μουσείο Σολωμού, στο οποίο θέλει η παραχωρήτρια να πάνε... απλώς δεν υπάρχει.

Η ίδια η παρουσία όμως των σολωμικών χειρογράφων



*Ιάκωβος Πολυλάς
Κέρκυρα 1825 - Κέρκυρα 1896*

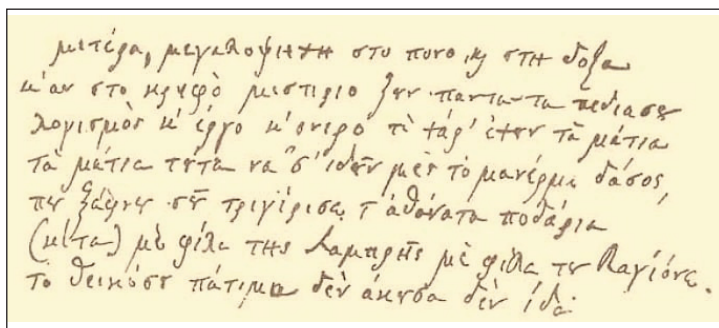
και οι φόβοι όλων αυτών των σημαντικών ανθρώπων της Επιτροπής Εορτασμού για το μέλλον τους καθιστούσαν επιβεβλημένη πλέον την ανάγκη για ένα Μουσείο Σολωμού.

Έτσι, η Κεντρική Επιτροπή Εορτασμού αποδέχεται τη δωρεά και συγχρόνως τον νέο ρόλο της. Παραλαμβάνει τα χειρόγραφα και, όπως αναφέρεται στο πρακτικό δωρεάς, «με ζακυνθινή νομική μαεστρία», κατά τη διατύπωση του κ. Νίκια Λούντζη:

«Η επιτροπή αναμένει να επιστή ο χρόνος της ιδρύσεως Μουσείου Σολωμού όπως εκτελέση την θέλησιν της δωρητρίας».

Μέχρι τότε όμως πού θα διασφαλίζονταν τα σολωμικά χειρόγραφα;

Αποφασίζεται από την Επιτροπή τα αυτόγραφα του Ποιητή καθώς και όσα άλλα ενθύμιά του είχε συγκεντρώσει η Επιτροπή –φωτογραφίες, πίνακες, ταινίες, στέφανα κατατεθέντα κ.λπ.– να φυλαχθούν προσωρινά σε μιαν αίθουσα της Αγγλικής Τεκτονικής Στοάς Ζακύνθου, τα μέλη της οποίας είχανε πρωτοστατήσει στην οργάνωση του εορτασμού. Έτσι, η Στοά ανέλαβε υπεύθυνα την προστασία και διαφύλαξή τους και απετέλεσε ατύπως το πρώτο κτίριο του Μου-

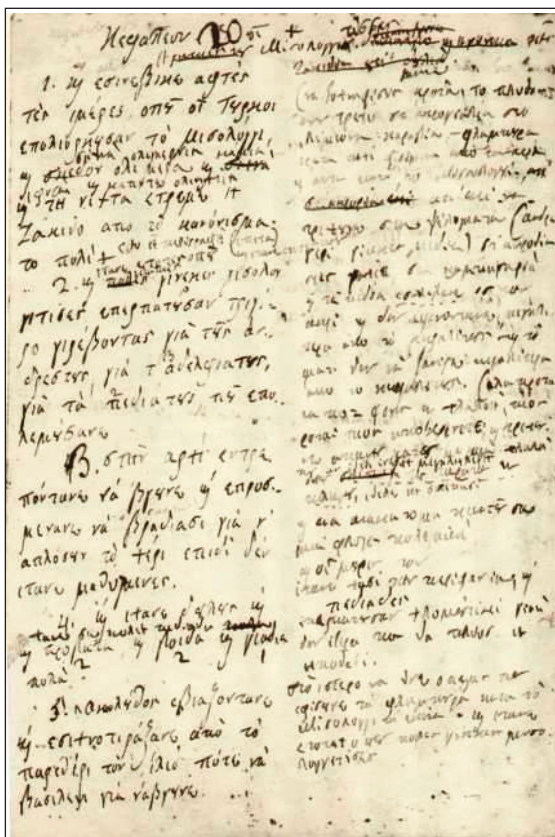


Από τα χειρόγραφα του Δ. Σολωμού

σείου Σολωμού.

Η, όπως γράφει ο Σεβάσμιος της Στοάς Αλέξανδρος Βούλτζος, «...[Η Στοά] Παραλαμβάνει [από την Επιτροπή Εορτασμών και Ανδριάντα] τα χειρόγραφα του Εθνικού Ποιητού και οργανώνει εις τας αιθούσας της πρόχειρον Μουσείον».

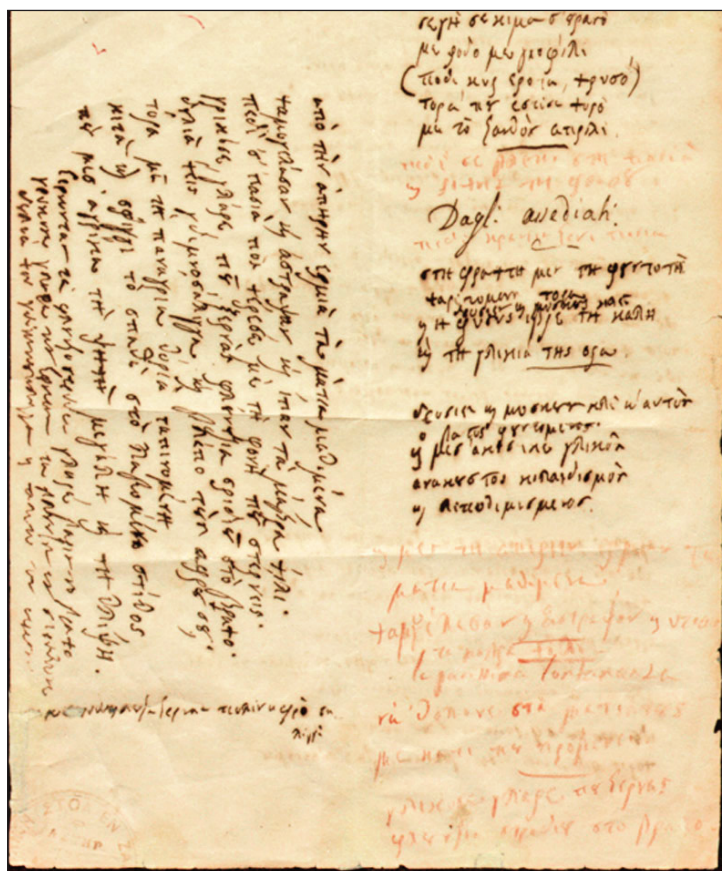
Πρόχειρον Μουσείον, που λειτούργησε ως κανονικό



Από τα χειρόγραφα του Δ. Σολωμού

μουσείο, αφού τα χειρόγραφα παρέμεναν στη Στοά, όπου και μελετήθηκαν από τον Δεβιάζη και τον Καιροφύλα, ενώ τα σολωμικά κειμήλια, εκτεθειμένα κατάλληλα, ήταν προσιτά στα μέλη και τους επισκέπτες της Στοάς.

Εκεί φυλαγμένα επί 63 χρόνια, χρειάστηκε να διασωθούν τα χειρόγραφα δύο φορές: από τους κατακτητές στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και από τη σεισμοπυρκαϊά το 1953. Και



Από τα χειρόγραφα του Δ. Σολωμού

στις δύο διασώσεις πρωτοστάτησε ο Νικόλαος Βαρβιάνης.

Μετά τους σεισμούς του 1953, μέσα από τις στάχτες του νησιού, αναδύθηκε η επιθυμία να κτιστεί τώρα και Μουσείο Σολωμού.

Ο Μαρίνος Σιγούρος, συγγραφέας ποιητής και διπλωμάτης, πρώτος πρόεδρος του Μουσείου, εκθέτει, σε μια ομιλία του το 1959, το πώς έβλεπαν οι σεισμόπληκτοι Ζακυνθιοί αυτήν την ανάγκη:

«Ηθέλησα να πραγματοποιήσω μια παλιά μου σκέψη, την ίδρυση Μουσείου Σολωμού και επιφανών Ζακυνθίων.

»Αν οι αρχαίοι Αιγύπτιοι μπαλσάμωναν τους διάσημους προγόνους των για να διαφυλάξουν αυτούσια τα κορμιά τους, εμείς τώρα θα διατηρήσουμε την ανάμνησή τους ιδρύοντας ένα μουσείο, όχι σαν ιστορικό κοιμη-

τήριο, άλλα σαν ένα φυτώριο νέας πνευματικής ζωής του τόπου μας. Βρέθηκαν κι άλλα είκοσι πρόσωπα που δέχτηκαν πρόθυμα να με βοηθήσουν σε αυτήν την τελευταία προσπάθεια της ζωής μου, κι ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης θα μας δωρίσει το οικοπέδο του ναού του Παντοκράτορα για να γίνει το κτίριο.

»Κάθε πόλη έχει μια πλατεία που τη χαρακτηρίζει και τη συνοψίζει, και τέτοια ήταν στην παλιά Ζάκυνθο η Πλατεία του Αγίου Μάρκου. Εκεί πέρασαν τόσες ιστορικές, θρησκευτικές, πολιτικές, κοινωνικές εκδηλώσεις, εκεί βρισκόταν το οικογενειακό σπίτι των Σολωμών, εκεί με τον ίδιον



Μαρίνος Σιγούρος
Ζάκυνθος 1885 - Αθήνα 1961

αρχιτεκτονικό ρυθμό θα χτιστεί και το Μουσείο. Οι δημιουργοί του ζακυνθινού πολιτισμού, γνωστοί και άγνωστοι, μεγάλοι και μικροί, δοξασμένοι και ταπεινοί, θα συγκεντρωθούν εκεί μέσα, σε μια μεταθανάτια ισοπολιτεία, κάτω από τον ίσκιο του Εθνικού Ποιητή».

Η επιθυμία για το κτίσιμο του Μουσείου παρέμεινε ζωντανή στους Ζακυνθινούς.

Λίγο πριν τους σεισμούς, γίνεται ακόμη μια απόπειρα για κτίριο του Μουσείου, την οποία καταγράφει ο ιστορικός Ντίνος Κονόμος μέσα από μια επιστολή στον Τύπο του πολιτευτή Στρατή Σωμερίτη, την οποία δημοσιεύει:

«[...] Για ένα από τα πιο χαρακτηριστικά αρχιτεκτονικά μνημεία της Χώρας, το σπίτι Κούτση στην Πλατεία Ρούγα, που επρόκειτο να βγει στον πλειστηριασμό από τα Δημόσια Κτήματα, έγινε δεκτή από το Υπουργείο Παιδείας μια πρότασή μου για να δωρισθεί από το Κράτος στο Δήμο Ζακυνθίων, ώστε σ' αυτό να στεγασθεί το Μουσείο Σολωμού.

»Συμμερίζομαι μάλιστα απόλυτα την πρόταση του κ. Δ.



Ρώμα, το Μουσείο αυτό να περιλάβει και ό,τι μπορεί να σωθεί ακόμα από τη Ζάκυνθο των περασμένων αιώνων, έπιπλα, στολές, ενθύμια άλλων διασήμων Ζακυνθίων κ.λπ. [...] Φτάνουμε όμως πάλι στο αγκάθι των χρημάτων, που δεν υπάρχουν και θα πρέπει να βρεθούν [...]».

Όμως εδώ αποφασίζει η μοίρα: Γίνονται οι σεισμοί και η πυρκαγιά του 1953, οπότε το σπίτι Κούτση αφανίζεται μαζί με όλη τη Ζάκυνθο.

Μετά τη σεισμοπυρκαγιά του 1953, αρχίζει σιγά σιγά και η ανοικοδόμηση της μετασεισμικής πόλης της Ζακύνθου, της Χώρας και στις 13.7.1954 συγκροτείται από το κράτος η Επιτροπή προς διάσωσιν μνημείων Ζακύνθου.

Μέλη της οι: Μητροπολίτης Ζακύνθου, νομάρχης Ζακύνθου, δήμαρχος Ζακυνθίων, ο έκτακτος επιμελητής αρχαιοτήτων καθηγητής Σπυρίδων Στρούζας και ο φαρμακοποιός Νικόλαος Βαρβιάνης.

Όπως γράφει στο θεμελιώδες για το Μουσείο, αλλά και



Γιάννης Δεμέτης

σημαντικό για τη Ζάκυνθο, βιβλίο του «Το Ιστορικό του Μουσείου Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων» ο επί 35 χρόνια επιμελητής του κ. Ιωάννης Δεμέτης, για τον οποίο ο πρόεδρος του Μουσείου Ιωάννης Παπαδάτος γράφει, αλλά

και όπως όλοι μας γνωρίζουμε: «Αγάπησε με πάθος, στοργή και λατρεία το Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων»:

«Ο Βαρβιάνης», γράφει ο κ. Δεμέτης, «είναι εκείνος που



Νικόλαος Βαρβιάνης

πιστεύει ότι παρουσιάστηκε η ευκαιρία να ανεγερθεί Μουσείο Σολωμού, υιοθετώντας [...] πρόταση του Δημητρίου Κοριατόπουλου που είχε ήδη δημοσιευτεί στην εφημερίδα “Ηχώ της Ζακύνθου”, την 18η Σεπτεμβρίου 1956.

»Δραστηριοποιεί την Επιτροπή, που απευθύνει αίτηση προς το Μητροπολιτικό Συμβούλιο, ζητώντας να παραχωρηθεί το οικόπεδο του Ιερού Ναού του Παντοκράτορα πόλεως Ζακύνθου, για να κατασκευασθεί κτήριο, που θα στεγάσει το Μουσείο Σολωμού και [...] με την ονομασία Οικίαν Σολωμού».

Ο δεύτερος πρόεδρος του Μουσείου, ο σπουδαίος συγγραφέας Διονύσης Ρώμας, στην ομιλία του στην τελετή εγκαινίων του Μουσείου, ως πρόεδρος της Διοικούσας, Επιτροπής που έκτισε το Μουσείο, περιέγραψε το πώς προ-

έκυψε το «& Επιφανών Ζακυνθίων»:

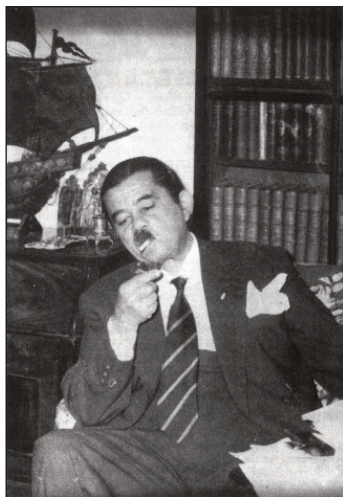
«Μπροστά μάλιστα στη γενική εξαφάνιση του κάθε Ζακυνθινού κειμήλιου ζητήθηκε τότε να φαρδύνει η βάση τού αρχικού Μουσείου Σολωμού και να συμπεριληφθεί σε αυτό κάθε τι το σχετικό με τους αμέτρητους διαπρεπείς Ζακυνθινούς, οι κατά καιρούς τιμήσανε το νησί μας.

»Η ιδέα υιοθετήθηκε θερμά από όλους μας και στα 1959 [...] ο Οργανισμός “Μουσείον Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων” άρχισε με θερμό ζήλο τη δράση του. [...]

»Μεγάλη για μας συμβολική, αλλά και πρακτική, αξία είχε το γεγονός ότι η θεμελίωση και ανέγερση μέχρι και του δευτέρου ορόφου του κτιρίου έγινε με χρήματα της Πανελλήνιας Νεολαίας. Ο Πανελλήνιος Σχολικός Έρανος για τον πανηγυρισμό της 100ετηρίδος από του θανάτου του Σολωμού εχρησιμοποιήθηκε ολόκληρος για τον σκοπό αυτόν.

»Ένας αλησμόνητος μεγάλος φίλος και πνευματικός ηγέτης του νησιού μας, που αναπαύεται από ολίγων μηνών στα φιλόξενα ζακυνθινά χώματα, ο πολύκλαυστος Μητροπολίτης Ζακύνθου Αλέξιος, εβοήθησε, με μια γενναία και χαρακτηριστική για την πνευματική του ανωτερότητα χειρονομία, στην πραγματοποίηση του σκοπού μας. Δίχως να παρasyρθεί από λόγους ειδικότερους, που ίσως να επηρέαζαν μια ολιγότερο εξελιγμένη θρησκευτική εποπτεία [...].

»Τα σχέδια της ωραίας οικοδομής προσέφερε ευγενικά ο



Διονύσιος Ρώμας

Ζάκυνθος 1906 - Ζάκυνθος 1981

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΒΙΤΣΟΣ



Ο Μητροπολίτης Ζακύνθου Αλέξιος (Κεφαλλονιά 1911- Ζάκυνθος 1966)



Ο ναός του Παντοκράτορος στη θέση του σημερινού Μουσείου

γνωστός λαμπρός αρχιτέκτων και αγαπητός φίλος Αντώνιος Κιτσίκης», λέει ο Ρώμας, ο οποίος κατά τη συνήθειά του προσέθεσε και την εξής δηκτική παρατήρηση:

«Η δημιουργία και ο μουσειακός οπλισμός της επιβλητικής αυτής οικοδομής που ολοκληρώθηκαν μέσα σε μια πενταετία αποτελούνε έναν άθλο κολακευτικό, τόσο για τον Οργανισμό μας όσο και για το Ελληνικό Κράτος, το οποίο μας συμπαραστάθηκε με τον πιο αποφασιστικό τρόπο. Άλλο τόσο χαρακτηριστική όμως στάθηκε και η μακροχρόνια αδιαφορία που έδειξαν πολίτες και Κράτος, από τις αρχές του αιώνα μας ως τα προχθές, για την πραγματοποίηση μιας ευγενικής ιδέας, η οποία πρωτακούστηκε στα 1903».

Αξίζει να σημειωθεί ότι επί προεδρίας Διονύση Ρώμα και με εισήγησή του, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να μην προβεί στην καθ' ύψος επέκτασή του, προκαλώντας πρόβλημα στη δυτική πλευρά της Πλατείας Αγίου Μάρκου



Ο ανδριάντας του Διονυσίου Σολωμού κατά τους σεισμούς

και διαταραχή της αρχιτεκτονικής ισορροπίας και αισθητικής της, αποκρύπτοντας τη θέα του Φρουρίου και του ναού της Χρυσοπηγής, της Μπόχαλης, αλλά στην επέκτασή του στον αύλιο χώρο.

Εκτός του Μαρίνου Σιγούρου και του Διονύση Ρώμα, καίρια ήταν η συμβολή στο κτίσιμο του Μουσείου του Νικόλαου Βαρβιάνη, του Μπάμπη Ζώη αλλά και πολλών άλλων εκλεκτών Ζακυνθινών.

Ο νεοκλασικής τεχνοτροπίας ανδριάντας του Σολωμού, του περίφημου γλύπτη Γεωργίου Βρούτου, που είχε τοποθετηθεί το 1903 και κοσμούσε την πλατεία της πόλης της Ζακύνθου, έπεσε το 1953 και έμειναν μόνο στο βάθρο κομμάτια από τα πέλματα του ποιητή. Μεταφέρθηκε στο νέο Μουσείο, ενώ στην πλατεία τοποθετήθηκε αντίγραφο του κατεστραμμένου.

Ο χτυπημένος από τον σεισμό, στο πρόσωπο, στα χέρια και στα πόδια, ανδριάντας θα μείνει στο κηπάριο στην είσοδο του Μουσείου για χρόνια. Το 1990, η πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Λαογραφικής Μουσειολογίας Πόπη Ζώρα έρχεται στη Ζάκυνθο, για τις εργασίες επανέκθεσης των εκθεμάτων του Μουσείου μετά την επέκτασή του, και φροντίζει και τη συντήρηση του ανδριάντα του Διονυσίου Σολωμού. Συνεισφέρουν τα ιδρύματα Μιχελή, Ουράνη και Κωστοπούλου, και το γλυπτό μεταφέρεται στην Αθήνα, στο εργαστήρι του γλύπτη Στέλιου Τριάντη.

Μάλιστα, η όλη διαδικασία μεταφοράς, συντήρησης, επαναφοράς τον Ιούνιο του 1991, και της τοποθέτησής του στο πλατύσκαλο του προθαλάμου του κινηματογραφήθηκε από τον σκηνοθέτη Τώνη Λυκουρέση.

Ας σημειωθεί ότι εκεί που δημιουργήθηκε η είσοδος του μουσείου, ο αδελφός του Διονυσίου Σολωμού, ο Δημήτριος, με δαπάνες δικές του, είχε στήσει ένα είδος μαυσωλείου με

τα οστά του κάτω από την προτομή του ποιητή, η οποία ήταν έργο των αδελφών Φιτάλη, και η οποία, αφού επισκευάστηκε από τις καταστροφές των σεισμών, μεταφέρθηκε και παραμένει στο δημιουργηθέν Μουσωλείο με τα οστά του Σολωμού, του Κάλβου και της συζύγου του τελευταίου.

Αξίζει να διαβάσουμε ένα απόσπασμα από την εισήγηση του τότε Νομάρχη Ζακύνθου Ανδρέα Ιωάννου, σχετικά με την αναγκαιότητα ίδρυσης του Μουσωλείου:

«Η Ζάκυνθος έχει το μεγάλο προνόμιον να είναι η Πατρίς των δύο Μεγάλων Εθνικών μας ποιητών, του Διονυσίου Σολωμού και του Ανδρέα Κάλβου. Είναι ευτύχημα το ότι και οι δύο αυτοί



*Ανδρέας Ιωάννου
Πάφος 1918- Αθήνα 1972*

ποιηταί ευρίσκονται ενταφιασμένοι εις την μητέρα πατρίδα. Είναι όμως ταυτοχρόνως και ατύχημα το ότι οι τάφοι και των δύο δεν ευρίσκονται εις τους πλέον καταλλήλους και τιμητικούς δια το μεγάλο όνομά των χώρους. Και ο μεν Διονύσιος Σολωμός, ο Μέγας Εθνικός ποιητής, εναπετέθη εις μιαν γωνίαν μιας δημοσίας πλατείας όπου οχήματα, άνθρωποι και ζώα διέρχονται καθημερινώς κατά τρόπον πολυσύχναστον και ήκιστα τιμητικόν δια τον Μεγάλον της Ζακύνθου, ο δε Ανδρέας Κάλβος εις το προαύλιον της μικράς εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου των Φιλικών κειμένης επί λόφου υπερκειμένου της πόλεως [όπου εναποτέθηκαν τα λείψανα του ποιητή και της συζύγου του μετά την μεταφορά τους από την Αγγλία] και ουχί

ευκόλως επισκεψίμου. Νομίζω, κύριοι, ότι αδικούμεν την μνήμην και των δύο Μεγάλων ποιητών μας εάν τους αφήσωμεν εκεί όπου ευρίσκονται σήμεραν».

Ο δε Διονύσης Ρώμας συμπλήρωσε: «Η προσθήκη και ενσωμάτωσις εις το κτίριον του Μουσείου, ενός Εθνικού



Ο Διονύσης Ρώμας καταθέτει τον θεμέλιο λίθο του Μουσείου

θησαυρού ως το Μανσωλείον Σολωμού και Κάλβου, ανεβίβασε το μάλλον τυπικής σημασίας μουσειακόν μας ίδρυμα εις Ναόν Πανελληνίου Εθνικής προβολής».

Τα εγκαίνια του μουσείου έγιναν τον Αύγουστο του 1966.

Στη συνέχεια ξεκίνησαν οι δωρεές στο Μουσείο κειμηλίων της παλαιάς κατεστραμμένης Ζακύνθου, που είχαν ζακυνθινές οικογένειες στην κατοχή τους.

Μια από αυτές τις δωρεές προερχόταν από τη Θάλεια Κολυβά, η οποία δώρισε, το 1968, εικόνες Κρητικο-Επτανησιακής Σχολής εις μνήμην του συζύγου της και επιφανούς

Ζακυνθίου πολιτικού Νικολάου Κολουβά, υπό την προϋπόθεση να τοποθετηθεί σε ειδική αίθουσα πινακοθήκης υπό την ονομασία «Αίθουσα Νικολάου Κολουβά».

Είχε αποφασισθεί να αξιοποιηθεί για αυτό η αίθουσα που σήμερα ευρίσκεται το μανσωλείο Σολωμού και Κάλβου. Ο τότε όμως νομάρχης Ζακύνθου, ο κυπριακής καταγωγής Ανδρέας Ιωάννου, έμπειρος και στα εικαστικά, τόσο που μετά τη Ζάκυνθο τοποθετήθηκε ως διευθυντής της Εθνικής Πινακοθήκης, είχε την ιδέα της μετατροπής αυτής της αίθουσας σε μανσωλείο Σολωμού και Κάλβου.

Προτιμήθηκε δηλαδή αυτός ο χώρος να καταστεί ιερός και προσκύνημα του ελληνισμού, ενώ η συλλογή τοποθετήθηκε σε ιδιαίτερη αίθουσα μερικά χρόνια αργότερα, το 1976, όταν επεκτάθηκε το Μουσείο. Μάλιστα, το πεντελικό μάρμαρο για την πλακόστρωση της αίθουσας Κολουβά προσέφερε ο επίσκοπος Δωδώνης κ. Χρυσόστομος Συνετός, υπό την τότε ιδιότητά του ως ηγούμενου της Ιεράς Μονής Πεντέλης.

Το έτος 1978, η Ακαδημία Αθηνών τίμησε με βραβείο το



Μανσωλείο Σολωμού και Κάλβου

Μουσείο για τη δράση και προσφορά του.

Το Μουσείο φυλάσσει πολυάριθμα κειμήλια της ιστορίας και του πολιτισμού της Ζακύνθου, που δωρίστηκαν από διαφόρους φορείς και ιδιώτες.

Τα μέλη του, συνεπώς και το Διοικητικό του Συμβούλιο, είναι Ζακυνθinoί επιστήμονες, έμποροι, δημόσιοι και ιδιωτικοί υπάλληλοι, κτηματίες κ.λπ. που παραμερίζοντας επαγγελματικές υποχρεώσεις και προσωπικές ασχολίες, αφιέρωσαν αφιλοκερδώς χρόνο και δυνάμεις στην υπηρεσία του θεσμού αυτού και την προώθηση των σκοπών του.

Στα επίτιμα μέλη του περιλαμβάνονται προσωπικότητες των Γραμμάτων και της Τέχνης από ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο.

Πρώτος Πρόεδρος του εκλέχτηκε ο διπλωμάτης και συγγραφέας Μαρίνος Σιγούρος.

Δεύτερος, ο διαπρεπής και πασίγνωστος Διονύσης Ρώμας.

Τρίτος, ο διακεκριμένος νομικός Στέφανος Παπαδάτος.

Τέταρτος, ο γιατρός, Δήμαρχος και Βουλευτής Ζακύνθου Διονύσιος Χαρ. Πυλαρινός.

Πέμπτος, ο ζακυνθινολάτρης νομικός Ιωάννης Παπαδάτος.

Έκτος, ο συγγραφέας και μελετητής, ο φιλόλογος κ. Διονύσης Σέρρας

και στη συνέχεια, μέχρι σήμερα, η κ. Ελένη Πυλαρινού.

Σε όσα πέτυχε μετασεισμικά το Μουσείο συνέβαλε αποφασιστικά η ίδρυση του Σωματείου των «Φίλων του», το 1987, με έδρα την Αθήνα. Για τους φίλους του Μουσείου, είπε ο τότε Πρόεδρος Διονύσιος Πυλαρινός, στα εγκαίνια της επέκτασης του Μουσείου:

«Ο δραστήριος πρόεδρος, διαπρεπής νομικός και λογοτέχνης, κ. Νίκος Λούντζης και όλοι οι “Φίλοι του Μουσείου Σολωμού” έχουν γίνει, όπως συνηθίζουμε να λέμε, η ψυχή

του μουσείου».

Και η συμπαράστασή τους στο εκδηλωνόταν όχι μόνο με τη συγκέντρωση χορηγιών από την Ελλάδα και το εξωτερικό, όχι μόνο με θεμελιώδους σημασίας εκδόσεις για τον ζακυνθινό πολιτισμό, τα έσοδα των οποίων περιήρχοντο στο Μουσείο, αλλά, ιδίως, όσον αφορά στην επέκταση του Μουσείου.

Με τα χρόνια είχε σημειωθεί συρροή εκθεμάτων, αλλά και ήταν επιβεβλημένη η συστηματικότερη ταξινόμηση του αρχείου και της βιβλιοθήκης, γεγονότα που έκαναν επιτακτική την ανάγκη της επέκτασης του μουσείου.

Το έργο της επέκτασης άρχισε το 1992, σε αρχιτεκτονικά σχέδια του καθηγητή του ΕΜΠ Διονύση Ζήβα, και πραγματοποιήθηκε αρχικά με χρηματοδότηση από τα κοινοτικά προγράμματα, αλλά στη συνέχεια ολοκληρώθηκε χάρη στις χορηγίες των ιδρυμάτων «Σταύρου Σ. Νιάρχου», «Παναγιώτη και Έφης Μιχελή», «Ιωάννη Κωστοπούλου», και «Κώστα Ουράνη».

Έτσι πλέον το νέο κτίριο, εκτός από το Μουσολαίο, περιλαμβάνει στον πάνω όροφο τις αίθουσες Διονυσίου Σολωμού, Διονυσίου Ρώμα, Νικολάου και Θάλειας Κολυβά, και την Πτέρυγα Επιφανών Ζακυνθίων, στην οποία περιλαμβάνεται, μετά από την επέκταση, η Αίθουσα Ιδρύματος Παναγιώτη και Έφης Μιχελή.

Η Πτέρυγα Επιφανών Ζακυνθίων συνεχίζεται στο νέο τμήμα του ισόγειου, ενώ στον δεύτερο όροφο λειτουργεί η Αίθουσα Σταύρου Σ. Νιάρχου, με τη Βιβλιοθήκη και το Τμήμα Τεκμηρίωσης του Μουσείου.

Ο πρόεδρος του Μουσείου Διονύσιος Πυλαρινός, στα εγκαίνια του ανανεωμένου Μουσείου, παρουσιάζει τις κτιριακές μεταβολές κατά την επέκταση:

«Το 1983 το Δ.Σ. αγόρασε, [επί προεδρίας Στέφανου Πα-



Διονύσης Ζήβας
Ζάκυνθος 1928 - Αθήνα 2018

παδάτου], διπλανό ακίνητο από τον αείμνηστο Τζώρτζη Μελισσινό, και πρέπει να λεχθεί, με λίγα χρήματα.

»Το 1990, η Ιονική Τράπεζα, με ευμενή εισήγηση του διευθυντή τότε του τοπικού υποκαταστήματος Νίκου Ζαχαρόπουλου παραχώρησε μέρος του γειτονικού οικοπέδου της, για να ευθυγραμμιστεί με εκείνο που είχε αγοραστεί από τον Τζώρτζη

Μελισσινό.

» Η Ελληνική Εταιρεία Λαογραφικής Μουσειολογίας, δια της Πόπης Ζώρα, προέδρου της Εταιρείας Λαογραφικής Μουσειολογίας, προχώρησε σ' ένα συνολικό πρόγραμμα συντήρησης του μουσειακού υλικού, και συνολικής αναμόρφωσης των εκθεσιακών χώρων του.

»Το έργο εντάχθηκε στο 2ο αναπτυξιακό πρόγραμμα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ουσιαστικά τελείωσε σε μια τριετία, γεγονός που αποτελεί άθλο, τόσο για το Μουσείο όσο και για τις υπηρεσίες της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων και τις υπηρεσίες της Νομαρχίας Ζακύνθου.

»Τα εγκαίνια του νέου Μουσείου πραγματοποιήθηκαν στις 27 Μαρτίου 1999, από τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωστή Στεφανόπουλο.

»Κατά το καταστατικό το Δ.Σ. του Μουσείου, έχει υποχρέωση να φροντίζει τη διάσωση και συντήρηση κάθε τοπικού μνημείου πολιτιστικού χαρακτήρα. Παρότι πάντα τα οικονομικά μέσα του ήταν και είναι περιορισμένα, μπόρεσε στην πορεία του χρόνου να δημιουργήσει διάφορα έργα με-

γάλης πολιτιστικής σημασίας, όχι μόνο για το ζακυνθινό πολιτισμό, αλλά γενικότερα για τον ελληνικό.

»Το θέμα της παρουσίασης αυτής έχει να κάνει με το κτίριο του Μουσείου, οπότε δεν μπορεί να γίνει εδώ εκτενής αναφορά ούτε στις δραστηριότητές του ούτε στα εκθέματά του. Ακροθιγώς να πούμε πως από το πλούσιο αρχαιολογικό υλικό του ξεχωρίζουν τα χειρόγραφα του Διονυσίου Σολωμού, του Νικολάου Μάντζαρου, του Ερμάνου Λούντζη, του Αντωνίου Μάτση, του Παύλου Καρρέρ, του Ιωάννη Τσακασιάνου, του Γρηγορίου Ξενοπούλου και του Διονυσίου Ρώμα. Καθώς και οι παρτιτούρες των Παύλου Καρρέρ, Αλέκου Ξένου, Διονυσίου Βισβάρδη και Δημήτρη Λάγιου.

»Να πούμε ακόμη, ότι ένα έξοχο ταφικό άγαλμα του Ιωάννη Βιτσάρη, το πήρε από τους κληρονόμους των ιδιοκτητών του και το έστησε στο οικόπεδο του γκρεμισμένου



Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωστής Στεφανόπουλος και ο Πρόεδρος του Μουσείου Διονύσιος Πυλαρινός εγκαινιάζουν την επέκταση του Μουσείου



σπιτιού του Φώσκολου, και παραμένει ακόμα έξω από την «Οικία Φώσκολου», που στο μεταξύ έγινε.

»Το έτος 1992, με την Υπουργική Απόφαση, χαρακτηρίστηκε Ν.Π.Ι.Δ., που επιδιώκει πολιτιστικούς σκοπούς.

»Πρόσφατα τέθηκε υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού.

»Δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από το Κράτος το Μουσείο Σολωμού και Επιφανών Ζακυνθίων σαν ένα ακόμη επαρχιακό μουσείο, ούτε κι εμείς να έχουμε τέτοια αντίληψη για αυτό. Το Μουσείο περικλείει όλον τον σύγχρονο νεοελληνικό πολιτισμό, τουλάχιστον τα θεμέλια και τις απαρχές του. Το αν βρίσκεται στην Ζάκυνθο οφείλεται στο ότι στην Ζάκυνθο δημιουργήθηκε ο νεοελληνικός πολιτισμός.

»Η όπως το λέει ο Μαρίνος Σιγούρος:

“Κάθε νέα γενεά τους νεκρούς αυτούς συμπολίτες μας πρέπει να τους θεωρεί πάντα ζωντανούς, να προσέχει τη σκέψη τους, ν’ ακούει τη φωνή τους σαν αντίλαλο, σαν συμβουλή από τα βάθη του περασμένου καιρού, να μελετά το έργο τους, να μη λησμονεί το παράδειγμά τους. Και ας ελπίσουμε πως σε κάθε γενεά θα παρουσιάζεται κάποιο ζακυ-

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ & ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ



Ιωάννη Βιτσάρη: «Θρηνούν Πνεύμα»



*Συναυλία το καλοκαίρι 2025 στην πλατεία Σολωμού
με τον «Ύμνον εις την Ελευθερίαν»
οργανωμένη από το Μουσείο Σολωμού, τους Τραγουδιστάδες τση Ζάκυθος,
και την Παλαιά Φιλαρμονική Κερκύρας,
για τα 200 χρόνια του Ύμνου*

θινόπουλο, προικισμένο από τη φύση και προορισμένο από τη Μοίρα, να κληρονομήσει, ν' αντικαταστήσει και να συνεχίσει την επιδίωξή τους.

»Έτσι η Παράδοση δεν είναι τάφος, τέλος, εμπόδιο, αλλά ρίζα της ζωής και είναι προπαρασκευή και βοήθεια για ένα νέο ξεκίνημα.

»Στη ζωή των λαών παρελθόν και μέλλον σμίγουν σε μιαν ιδανική πραγματικότητα. Κάθε πηδύμα προς το μέλλον θα στηριχθεί στο παρελθόν, και το μέλλον θα γίνει κι αυτό κάποτε παρελθόν. Κάθε σημερινή αξία είναι καρπός μιας περασμένης προσπάθειας. Χωρίς την Παράδοση ο άνθρωπος είναι πρόσκαιρο παιγνίδι της ανάγκης, της στιγμής, της μοίρας, του ανέμου που τον συνεπαίρνει σαν σκουπίδι...».

ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΖΑΧ. ΒΙΤΣΟΣ

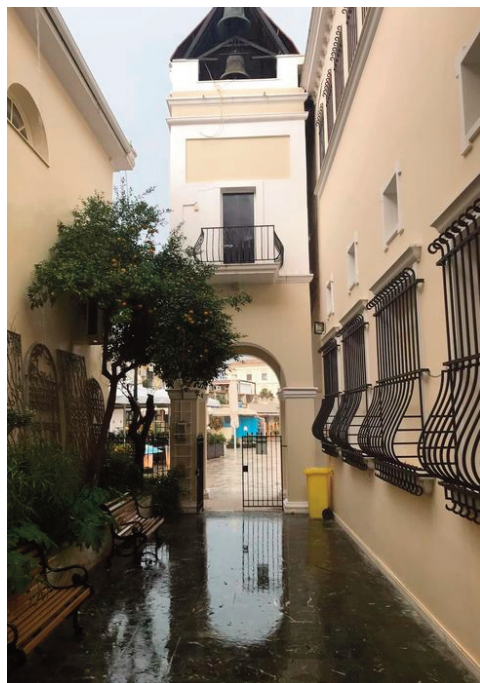
Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ & ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ



Έκθεση φωτογραφίας του Διονύση Ραντόπουλου



ΔΙΟΝΥΣΗΣ ΒΙΤΣΟΣ



Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ & ΕΠΙΦΑΝΩΝ ΖΑΚΥΝΘΙΩΝ



*Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κατερίνα Σακελλαροπούλου
και η Πρόεδρος του Μουσείου Ελένη Πυλαρινού*

